

Opinie

NPB wil vrijzinnige herbronning

Martin Maassen

141 Jaar na de oprichting constateert de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB in een rapport dat haar hoofddoel niet is bereikt. Dus pleit je via een omweg voor hetzelfde. Of begrijpen we dat verkeerd? *Doopsgezind NL* ging grazen in al dan niet vrijzinnige weiden.

Ontmoetingsplaats vrijzinnigen

Ooit werd de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB (voorheen: Nederlandse Protestantenvond) opgericht met als doel om alle vrijzinnigen in Nederland te verenigen. De NPB wilde nadrukkelijk geen kerk zijn, maar een plek waar ondogmatische, vrijzinnige mensen elkaar zouden ontmoeten. Die mensen konden gewoon lid blijven van hun eigen kerk of dat nou een remonstrantse, vrijzinnig-hervormde of doopsgezinde was. Hoofddoel was de vereniging van vrijzinnigen. Nu, 141 jaar na haar oprichting, concludeert de NPB dat die missie niet is geslaagd. De NPB dreigt te marginaliseren, onder andere door een sterk teruglopend ledenaantal. En dus werd aan een adviesbureau gevraagd om de NPB door te lichten. Het landelijk bestuur legt de uitkomsten van deze doorlichting nu aan de leden voor in de vorm van het rapport 'Gevangen in vrijzinnigheid?'.
 De opstellers van het rapport geven aan dat de krimp van de NPB te maken heeft met een onduidelijke identiteit. Aan de

Versplinterde identiteit

ene kant wilde de NPB geen kerk zijn, maar in de praktijk ontstonden er al snel na de oprichting zelfstandige gemeenten. De NPB heeft nooit een duidelijke keuze gemaakt tussen een vrijzinnig christelijke en een religieus humanistische identiteit, terwijl de 'uitgestraalde identiteit er één is van christelijke kerkelijke vrijzinnigheid'. Verder ontbreekt de NPB in het maatschappelijke debat en leidt de autonomie van de afdelingen tot een versplinterde identiteit. NPB-vrijzinnigheid, zo concludeert het rapport, is er een van 'bewust inhoudsloos geloven van het hart'. Een moeder met veel kinderen die allemaal hun eigen weg zijn gegaan. Dus moet moeder over een tweede carrière nadenken.

Een vrijzinnige stichting
 Die nieuwe carrière bestaat uit het voorstel om een stichting op te richten 'ter bevordering van de vrijzinnigheid in Nederland', met als belangrijkste opgave 'de vrijzinnigheid bemind te maken'. Deze stichting moet 'actief participeren in het religieuze en maatschappelijke debat van Nederland'. Daarmee zou de NPB 'het centrum van de vrijzinnigheid in Nederland voor zich opeisen en zichzelf verklaren tot haar belangrijkste pleitbezorger'. Volgens NPB-voorzitter Kees Mosselman is er sprake van een 'herbronning', maar hij realiseert zich de hobbels op de weg naar een verdere samenwerking met andere vrijzinnige geloofsgemeenschappen: 'Wij zijn allemaal Nederlanders, protestantse Nederlanders nog wel. En die houden

van verdeeldheid. Verschillen van opvatting spelen al te snel een rol. We dragen onze traditie met ons mee. Het is tijd om over onze eigen schaduw heen te springen. Wij gaan proberen om de sprong te wagen naar de niet-kerkelijke structuren. De structuur met een landelijke vereniging heeft zijn langste tijd gehad. Wij willen een geheel nieuwe weg inslaan en daarmee kietelen wij onze vrienden, waaronder de doopsgezinden. Er moet meer zijn dan wederzijds begrip. Ik wil ook actie zien!'.
Niet alleen vrijzinnig
 Gerke van Hiele, predikant van een geloofsgemeenschap in Wageningen waar doopsgezinden en NPB'ers 'van oudsher in een gebouw een vanzelfsprekende gezamenlijkheid hebben opgebouwd', snapt de keuzes in het NPB-rapport: 'Maar ik ben er niet helemaal gerust op. Wij gaan hier in Wageningen voor een robuuste vrijzinnigheid waarin de dingen die erop aan komen ook echt ter sprake komen. Het programmatisch inhoudsloze mag wat mij betreft nooit leidend worden. Volgens mij hebben we meer in huis.'
 ADS-directeur Henk Stenvers benadrukt de unieke positie van de doopsgezinden: 'Wij maken met nog 1,6 miljoen andere doopsgezinden deel uit van een breed internationaal verband. Wij hebben een zeer bijzondere geschiedenis en traditie en een bijzondere kerkstructuur. Maar daar komt bij dat wij niet exclusief vrijzinnig zijn. Veel van onze leden en gemeenten herkennen zich niet uitsluitend in dat etiket. Ik ben zelf erg voor een goede samenwerking met partijen als de NPB, maar laten we wel eerst goed vaststellen wat we onder "vrijzinnigheid" verstaan.'

Niet alleen vrijzinnig

Gevangen in vrijzinnigheid? Een onderzoek naar de identiteit en toekomst van de Vereniging Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB, www.vrijzinnigen.nl

Vertrouwen
 Van der Velde heeft een wetenschappelijk werk geschreven van 400 pagina's. Een handzaam, klein boekwerkje had ongetwijfeld meer lezers getrokken, want het onderwerp is er interessant genoeg voor. Misschien, zo belooft de auteur, komt dat nog, maar hij wilde eerst een diepgravend onderzoek doen, om alle facetten die met dit onderwerp te maken hebben, te belichten. In een interview in het Nederlands Dagblad zei Van der Velde dat hij denkt dat vooral vrijzinnigen geïnteresseerd zijn in zijn boek. Dat zou best eens kunnen kloppen, want bij hen is geloven immers niet een kwestie van 'voor waar houden', maar vooral van 'vertrouwen'. Vertrouwen dat het goed komt, maar dat is iets wat je bij leven nooit zult kunnen weten.
 Voor diegenen die belangstelling hebben voor dit onderwerp, is het een waardevol boek. Niet om in één keer uit te lezen, maar om er zo nu en dan een hoofdstuk uit te pikken. Dan is het lezen daarvan alleen al min of meer een religieuze beleving, want het is niet alleen een toegankelijk, maar ook een inspirerend boek.
 Koert van der Velde, *Flirten met God. Religiositeit zonder geloof*, Ten Have 2011. 448 pagina's. Prijs: €24,90. ISBN: 9789025961381.

Leeswerk (boeken)

Martin Maassen

Wie zijn levensverhaal wil vereeuwigen moet er niet te lang mee wachten. Dat was de gedachte die door mijn hoofd spookte na het lezen van *Het kind en ik*, een kleinnood dat oud-journalist en oud-politicus Hans van Mierlo naliet na zijn dood in 2010. Gestimuleerd door levenspartner en schrijfster Connie Palmen begint Van Mierlo in de zomer van 2008 voorzichtig aan het schrijven van zijn levensverhaal. Geen obligate memoires die het karakter krijgen van 'het ingenaaide meesterwerk dat hem uiteindelijk de zin van zijn geboorte zal onthullen'. Maar de herinneringen van een 'overgevoelig, aanhankelijk, dromerig, verlegen, onzeker, bang, solipsistisch jongetje met een hang naar het absolute, in het 1,89 m grote lichaam van een man van achtenzestig' (en uiteindelijk dus zevenzeventig wanneer hij begint met het opschrijven van zijn verhaal-MM) aldus Palmen. Hans van Mierlo beschrijft zijn herin-

Hans van Mierlo en de prelude van zijn memoires

neringen aan de Tweede Wereldoorlog en de periode daarvoor. Van Breda en Ginneken tot de periode in Etten waar vader Van Mierlo een tijdlang een steenfabriek exploiteerde. Hij verhaalt van de drie Duitse soldaten die op bevel van de Ortskommandantur worden ingekwartierd in huize Van Mierlo. Drie jongemannen die elke maand een bos bloemen voor moeder Van Mierlo meenemen, tot vader dat verbiedt. De jongens komen om aan het Oostfront. De steenfabriek wordt op last van de Duitsers gesloten omdat senior weigert stenen aan de Duitsers te leveren. De ijzeren rails van de steenfabriek kopen de Duitsers wel omdat anders de fabriek zou worden geconfisqueerd. Met het grote gevaar dat de wapens van het verzet, die in de fabriek lagen, ontdekt zouden worden. En zo beschrijft *Het kind en ik* een periode waarin Van Mierlo zich onzeker voelt over wie hij nu eigenlijk is. Volgens hem een gevoel dat bij veel leeftijdgenoten die hun

puberteit in de oorlog hebben gehad 'heeft doorgewerkt in een blijvende gesteldheid van betrokken observatie. Naar de dingen kijken met betrokken afstandelijkheid en een mild oordeel'. Wat hadden we graag meer vruchten van die gesteldheid willen lezen. Over zijn dilemma's in de politiek. De machtspeletjes die ook een rastwijfelaar moet ondergaan. Maar helaas legde de dood Van Mierlo het zwijgen op. Daardoor blijft ons slechts een kleinnood dat je uit hebt wanneer de boot van Harlingen op Terschelling aanmeert.
Hans van Mierlo, *Het kind en ik*, de Bezige Bij 2011.
In de zomernummers van Doopsgezind NL besteden we aandacht aan het thema 'levensverhalen'. In ieder nummer komt de biografie van een bekende schrijver centraal te staan.

Leeswerk (boeken)

Flirten met God

Bart Smits

Moet je gelovig zijn om iets religieus te beleven? Dit is de vraag die Koert van der Velde stelt in zijn onlangs verschenen boek *Flirten met God*. Volgens hem hoeft dat niet, want hij ziet overal mensen die iets religieus beleven zonder te geloven. Hij heeft het dan over a-gelovigen: mensen die niet meer geloven in het bestaan van God en een leven na de dood, maar die van het tegendeel – dat die niet bestaan – niet overtuigd zijn.

Waarom verlangen mensen die niet meer geloven toch naar een religieuze beleving? De auteur probeert een antwoord te geven op deze vraag en te zoeken naar factoren die deze verlangens stimuleren. Hij geeft in dit verband aan de begrippen 'geloof' en 'religie' een andere dan de gebruikelijke betekenis. Een groot deel van het boek wordt besteed aan de strategie hoe religieuze beleving op te roepen. In stilte en verlatenheid, zo schrijft de auteur, dringt de religieuze beleving zich op, ook zonder geloof. Net als kunst of klassieke muziek is het verlangen naar een diepere zin of de beleving van iets goddelijks een verrijking van het leven.

Vertrouwen

Van der Velde heeft een wetenschappelijk werk geschreven van 400 pagina's. Een handzaam, klein boekwerkje had ongetwijfeld meer lezers getrokken, want het onderwerp is er interessant genoeg voor. Misschien, zo belooft de auteur, komt dat nog, maar hij wilde eerst een diepgravend onderzoek doen, om alle facetten die met dit onderwerp te maken hebben, te belichten. In een interview in het Nederlands Dagblad zei Van der Velde dat hij denkt dat vooral vrijzinnigen geïnteresseerd zijn in zijn boek. Dat zou best eens kunnen kloppen, want bij hen is geloven immers niet een kwestie van 'voor waar houden', maar vooral van 'vertrouwen'. Vertrouwen dat het goed komt, maar dat is iets wat je bij leven nooit zult kunnen weten.

Voor diegenen die belangstelling hebben voor dit onderwerp, is het een waardevol boek. Niet om in één keer uit te lezen, maar om er zo nu en dan een hoofdstuk uit te pikken. Dan is het lezen daarvan alleen al min of meer een religieuze beleving, want het is niet alleen een toegankelijk, maar ook een inspirerend boek.

Koert van der Velde, *Flirten met God. Religiositeit zonder geloof*, Ten Have 2011. 448 pagina's. Prijs: €24,90. ISBN: 9789025961381.